

Varlık, Bilinç ve Sorumluluk

Varlık o kadar derindir ki bütün düşünürler onun öz mahiyetini anlamak için, bütün ömürlerini vermişlerdir. Ve çağımızda birkaç nihilist filozof hariç hep birden, varlık hayr-ı mahzud yani saf güzellik ve iyiliktir, demişler. Ben 91’de Ahmed-i Hani’yi ziyaret ettim. İçimden, böyle bir dâhi neden mazlum milleti olan Kürtlere bir hizmet etmedi, diye sorarken, birden türbedar, gel sana bir şey okutayım dedi. Gittik, o gün yıkık olan Türbesinin üst eşliğinde şöyle yazıyordu:

Mahza xayré ne dihat ji desté Ahmed * Tewfiqé ji ne dawî Padişah-ı Emced

Yani: Saf iyilik olan var etme Ahmed’in elinden gelmiyordu. Başarı ise Yüce Padişah ona vermedi. Yoksa çok şeyi yapmayı düşünüyordu. Ahmed-i Hani, bu beyitte Sultan Abdülmecid’in de Kürt sorununda ona yardımcı olmadığını dile getiriyor.

Bütün felsefelerin ana konusu olan varlık ile ilgili bu yazıda, varlığın beş temel özelliğini notlar halinde yazacağız. Sonra, insan için gerçek varoluş olan İnsan-ı Kâmil (Tanrı İnsan) olmayı ve sonsuz yaşamayı ve bunların yol ve yöntemini hep beraber incelemeye bakacağız.

1) Varlık haktır. Asla anlamsız, boş bir hayal değildir. Hak, bugünkü Türkçede gerçek demektir. Kelimenin etimolojisi şudur: artı- eksi dengelenince varlık somut olarak tahakkuk eder. Hakkın çoğulu hukuktur. Hukuk daima alacaklı ile borçluyu, suçlu ile mazlumu dengeler, onun için adalet işlerine hukuk denilir. Ve adalet kelimesi bugünkü Türkçede tam dengeleme demektir. Kanunlar her zaman dengeli olamadıkları için, bu iş kanuni olsun denmez. Hukuki olsun denir. Fakat Araplar, hayattaki bütün zıtlıkları dengeleme ve barıştırma demek olan İslam dininin özünü kaybettiklerinden onlar hala bu iş kanuni olsun, derler.

Ahlak da Aristo’dan beri denge demek olduğu Etika kitabında yazılır. Aristo Felsefesi 2000 yıl boyunca insanları kendi emri altına aldığı için; denge ve bütün zıtları özellikle iman ile bilimi dengelemek demek olan İslam, Hicri 50’li yıllardan beri Emevilerin eliyle kaybolduğundan Müslüman ahlakçılar o denge demek olan etik bilimlerini Kur’an’dan alacaklarına Aristo’nun Etika kitabından almışlardır. Nihayet 1916’da Bediüzzaman Said Nursi, ifrat-tefriti (aşırılık ve gerilik) ve orta yolu (sırat-ı müstakimi) tefsirinde yazdı.

Evet, artı ve eksi dengelenir, atom diye madde ortaya çıkar. Yaz ve kış dengelenir, bahar olarak tahakkuk eder. Kadın ve erkek dengelenir, aile diye küçük bir cennet tebellür eder. Ve yazılım biliminde datalar dengelenir; bilgi diye gerçek varlık kendini gösterir. ABD ve Avrupa Beyin Cemiyetlerinin üyesi beyin Profesörü Türker Kılıç, yazılım ve yazılımın üst seviyesi olan kaotik yapılarındaki bilgi-işlem gösterdi ki gerçek varlık somut atomlar değil de datalar arası bilgidir, diye iki videosunda açık açık anlattı. Nitekim İbn Arabi, Allah’ın en büyük ismi yani görüntüsü ilimdir, diye söyledi. Türker Kılıç Hocanın bilgi ile ilgili tespitini şöyle özetlemiştim:

Beyin cerrahı Prof. Dr. Türker Kılıç din konusunda agnostik olduğu halde, varlık sisteminde gerçek varlık dataları değil de datalar arası oluşan network tarzındaki bilgi olduğunu keşfetti. Zaten eşyayı eşya kılan bu yazılım ve bilgidir. Biz Allah veya Ruh deyince mahiyet olarak bu bilgiyi anlıyoruz.

Bilindiği gibi bilgi ölümsüzdür. Hele insan gibi sonsuz bilgi-işlem hacmine sahip ise. Nitekim bu varlık dosyaları, dünyadan ilişkileri kesilince yok olmuyorlar, dördüncü boyuta yani berzah alemine geçiyorlar. Ve ikinci dirilişe kadar dünyaya asla dönemiyorlar. (Müminun Suresi, 100)

Bu sonsuz bilgi-işlem, kaos matematiği ile düzenini aldığı için, onda her şey sonsuz ihtimallerden bir ihtimal de olsa hep o ihtimal oluyor. Kur'an bu kaos matematiğine emir yani yönetim diyor. Ruh, kıyamet (diriliş) ve atmosfer bu emirle yönetilir, diyor. Allah'ın böyle sonsuz bilgisi ve gücü var olduğu için O, hiçbir şeye muhtaç değildir, bütün insanlarla tek tek ilgilenir. Bu ilginin eski ismi inayettir.

2022 Nobel Fizik Ödülünü alan zat, Kuantum Fiziği diliyle gösterdi ki, kâinatta değil sadece atomlar arası belki bütün parçacıklar arası bilgi ve iletişim vardır. Bu iletişimin hızı ışık hızından çok daha yüksektir; adeta zamansızdır.

İnsanın bilinç ve bilinçdışı bilgi-işlem hacmini şöyle tasavvur edebilirsiniz: Bir tek hücrenin çekirdeği olan DNA, harf bazında milyon sayfalık bilgiyi taşıyor. Bunu yüz trilyon hücre ile çarpın, onun da kainattaki sayısız varlıklarla iletişimini düşünün. Yani insanın bilgi-işlem hacmi sonsuzdur.

2) Varlığın ikinci bir özelliği de üçlü sisteme sahip olmasıdır. Artı, eksi ve nötr. Yaz, kış ve bahar. Fizik, metafizik ve ikisinin ortası olan biyoloji gibi. Enerji, yazılım ve evrim gibi. Soyut, somut ve ikisi arası gibi. Din; enerji, yazılım ve evrim gerçeği için kudret, ilim ve irade demiş. Yani baharı isteyen yaz ve kış faturasını ödemeli; sonra bahara sahip olur. İrade, gelişme isteği demektir. Evet gelişmek isteyen ve ölümü yenme arzusunda olan önce enerji kazanmalı, sonra yazılım ile gerçek varlık olan bilgi olmalı; sonra sonsuzluğa kadar evrimleşir.

Evet, İslam dünyasını kötürüm eden, bu üçlü sistemin onda olmamasıdır. İslam dünyası bugün tek ayaklıdır; ya para var, bilgi yok veya inanç var para yok. Veya inanç da var, para da var. Ama bilgi olmayınca, gizli anarşizm demek olan istibdat ve iç savaş oluyor.

Hristiyan dinindeki üçleme aslında bu gerçeği anlatır. Baba (metafizik) Oğul (fizik) alem ve ikisinin ortası olan Ruh. Müslümanlar için besmele her şey demektir. Besmele bu üçlü sistemi anlatır. Ve bu sistemi garantilemek için iki aracı daha ayrıca bildirir. **Allah:** Sonsuz soyut varlık. **Rahman:** O'nun somut versiyonu olan kâinat... **Rahim:** İkisinin ortası... Baştaki Be de nedenselliği ve isim kelimesi ise bilimselliği bildirir. Eş'ari ve Gazali İmamlarından sonra nedensellik öldü, Bilimsellik ise, hiç İslam dünyasına uğramadı. Çünkü hep derim; İslam dünyası on yerde Rönesans'ı yakaladı. Ama aydınlanamadı. Aydınlanmaktan kastım Fizik, Kimya ve Biyoloji olarak ve şimdi de yazılım olarak varlığı ve hayatı izah edebilmektir.

3) Demek fizik, metafizik ve aradaki boyut; başka bir tabir ile Baba, Oğul ve Ruh birdir. Din buna Allah ve Yahwe diyor. Her iki kelime de sonsuz varlık ve tapılmaya yalnız kendisi layık olan demektir. Evet, Varlık soyutuyla somutuyla birdir ve sonsuzdur. Sadece ona tazim edilir. Yoksa sınırlı somut benliklere ve dosyalara kulluk yapmak putperestliktir. Putperestin ahlakı ve dengesi olmaz. (Kur'an, 9/8-10) Çoktan beri Ortadoğu'nun üç semavi dini de sonsuzluğu kaybettikleri için onlarda inanç ahlaka dönüşmüyor. Bir nevi Putperest gibi kalıyorlar.

4) Bu üç maddeden anlaşılan, asıl varlık soyut ve sonsuzdur. İnsanın özü de soyut bilgidir. Bu soyut sonsuz varlık, kendini yaşamak için iki eli hükmünde olan diyalektik zıtlara dönüşür. Bu diyalektik süreç, zıtların çatışması ile olduğundan her birisi birer dosya olan yıldızlar ve canlılar o fırında pişiyor. Sonra, saf yazılım ve ışık oluyorlar. Yani cenneti hak etmek için diyalektik cehenneminden geçmek gerekiyor. Diyalektik sürecin dindeki ismi cihattır.

Hulasa, kâinat var olduğu 14 milyar yıldan beri Allah kendini bu diyalektik süreç üzerinden yaşıyor. Ve büyük fizikçilerin tahmin ettiği gibi sonsuz kâinatlar var olmuştur ve var olacaktır. (Nietzsche) Kur'an bunu bildirmek için, Allah şahittir yerine 18 yerde Allah şehittir, diyor. Yani sonsuz olarak kendini yaşıyor. Dolayısıyla, insanı yaratmak için neden milyarlarca sene bekledi diye sorulmaz. Çünkü Allah, bütün fizik-metafizik ve aradaki biyolojik varlıklarda kendini yaşıyor. Sonunda her bir bireyi bir tanrı yapmak için insanın bireylerinin hayatını da sonsuz kılıyor. Evet sonsuz olmayan şeyler eksiktir.

5) Varlık ve hayatın en temel özelliği, sürekli ve sonsuz güzelliğe doğru evrimleşmesidir. Bu evrim ve gelişme sürecinin ana karakteri yazılımdır. 14 Milyar yıl önce bugünkü kâinatı netice verecek tarzda yazılım ve plan vardı. Önce madde çorba halinde idi. Sonra Fizik doğdu, sonra Kimya doğdu, sonra fizik ve metafizik ortası demek olan Biyoloji doğdu. Tevrat Tekvin, 2. bap, Fizik ve Kimya boyutunu cennetin normal ağaçları olarak anlatır. Ve cennetin ortasında Allah (fizik ve metafizik ortasında) hayat ağacını (Biyolojiyi) yarattı diyor.

Fakat bu hayat ağacından Âdemin: Soyutu bilen insanın yemesini yasak etti. Onun seks ve beden olarak değil de ruhani olarak yaşamasını istedi. Ama insan hep o ağaçtan yiyor. Sonra sorumluluk dünyasına atılıyor, yine ruhani bir varlık oluyor.

Ey hurafeleşmiş, denge ve ahlak ilkelerini bırakmış, dolayısıyla Kürtler gibi mazlum milletlere zulmeden dindarlara kızan ve gerçek manasında tam bir cennet olan varlık ve hayat alemini absürt ve anlamsız görmeye başlayan ve sonuçta hayatı kendilerine karanlık bir cehenneme dönüştüren aydın hemşehrilerim!... Üç şeyle bu hayat ve bilgi cennetini kazanabiliriz. A) Dilbilgisi, B) Fen Bilgisi, C) Özgürlük.

Hayat sade ve basit olduğu gibi dinler de öyle binlerce hurafe değiller. Temel beş-on ilkeden oluşuyorlar. Ve dinler geçmişten daha çok geleceğe bakıyorlar. Mesela Musa, hukuk ve devlet demektir. Sosyal hayatın nehir gibi akması manasına gelir. İsa, ruhaniyet ve üst hukuk demek olan ahlak demektir. Bu olursa şeriata hiç gerek kalmıyor. Muhammed, İslam demektir. İslam başta iman ve bilim, kadın ve erkek, zengin ve fakir olmak üzere bütün zıtlıkları barıştırıp hayatı anlamlandırmak demektir. Fakat M. İkbal'in deyiimiyle fiili materyalist ve cebriyeci olan Emeviler karşı devrim yaptılar. Ali'nin İslam'ı tam yaşanmadı. (Ali Şeriati).

Şimdi, hemşehrilerimi fazla sevdiğimden onları yormak istemiyorum. Sadece varlık ve hayat cennetini onlara kazandıracak ve diyalektik hayatta onları zafere erdirecek, Kur'an'ın en uzun suresi olan Bakara suresinin son iki ayetinden öğrendiğim 14 ilkeyi kısa kısa yazacağım. İşte. 1) Hayatı güvene çeviren iman etmek. İman, Kur'an açıklamasında, varlık ve hayatı anlamsız ve absürt görmemek demektir. Bunun Kur'an'daki ismi Sıdktır. Yani doğru söylemek. Yani kâinat ve hayat anlamlı ve güzeldir, diyebilmek. Bunu diyen, şehitlerle ve peygamberlerle beraberdir.

“Allah'a ve elçilerine inananlar işte onlar Sıddıklardır: Tam doğruyu tespit edenlerdir. Ve ahirette hayatın olduğuna şahitlerdir. Bunların ücreti de var aydınlığı da var: Ücretleri ile hayatın absürt olmadığını bildikleri gibi nurları ile de kâinatı aydınlatıyorlar.

Bunlara mukabil Allah'ı ve elçilerini inkâr edenler ve bizim belgelerimizi yalanlayanlar ise onlar geberiktirler.” (29/19)

2) Dinin en birinci karakterinin geliştirici olması olduğunu ve gericilik olmadığını bilmek. Sağlıklı, değerli bir toplumda yaşamak. Demek, eğer bir din gericilik ise onu bırakmalıyız. 3) Varlığın tamamının Allah yani sonsuz olduğuna inanmak... 4) Her varlığın ve her canlının bilinçli birer melek olduğunu görmek. 5) Bu varlık fizik ve metafizik yönleriyle yasalardan oluştuğunu çok dengeli ve düzenli olduğunu bilmek. 6) Her birisi bir temel ilkenin sembolü olan liderlere bağlanmak. Mesela hukuk bir ilkedir. Musa onu temsil ediyor. Mesela Tıp bir ilkedir; Lokman onu temsil ediyor. 7) Bu ilkeler arasında din milliyetçiliği yapıp ayırma gitmemek. 8) Ve eğitimle, bu noktalarda oluşan eksiklerin giderilmesine çalışmak. Bu sekiz basamak ile ölüm şeklinde sonsuza ulaşabilmek. (2/285)

9) Bunun alt yapısı diyalektik zaferi kazanmaktır. Yıkıcı olmamaktır. Gücünü tam kullanıp israf etmemektir. 10) Bir nevi absürtlük olan güç getirilmeyecek işlere girmemektir. Çok ama çok ilkel oldukları için Allah'ın kendilerine ağır işler yüklediği ilkelerden ders alıp hayatı güzel ve kolay görmek. 11) Bir kusur oluyorsa telafisine gitmek. 12) Evet bunları yapmayanlara yani gelişmeyenlere Allah tedricen güç getirilmeyecek işler yükler. 13) Bunlarda başarılı olmadıysa sözlü ve pratik dualar demek olan projeler geliştirmek. (Rahmet ve Mağfiret: Başarı ve Telafi) 14) Bütün bunlar olmamışsa Allah insanları savaşa sokar. Savaş son çaredir. Yoksa sonsuz değerlerde olan insanlık israf olur. (2/286)

Biliyorum, hemşehrilerim, Kur'an'ın dilini ve ana maksatlarını bilmiyorlar; İslamiyet'i de Arap ve Türk emperyalizminden ibaret sanıyorlar. Onun için kısa bir sureyi buraya alıyorum. Sure bütünlüğüne ve kelime seçimine dikkat etsinler. Saf somut ve soyut bilinç olan varlık ve hayata karşı sorumluluklarını takınsınlar. Varlık, hayat ve bilincin gereği sorumluluktur. Sorumluluk insanlığın ilk basamağıdır. Sakın bunun altına düşülmesin.:

Adiyat Suresi Tefsiri (100. Sûre; 11 ayet)

A) İlk müfessirlerden İbn Mes'ud, Cabir, İbn Zeyd, Ata ve Hasan'a göre bu sure Mekke'de, vahyin 1. veya 2. yılında nazil olmuştur. Tefsir çalışmalarına çok ağırlık veren Mustafa İslamoğlu da bu görüşü tercih ediyor. İbn Abbas'ın, nüzul sırasına göre bu sureyi 112. sırada göstermesi çok gariptir, diyor. Fakat Mustafa Hoca, surenin asıl cümleleri olan; saldıran, yağmalayan atlara yemin edilmesine özellikle Müslümanların sayısının 15-20 kişiyi geçmediği, ortalıkta ne at ne de saldırılarının olmadığı bu dönemde atlara ve onların yağmalama akınlarına yemin edilmesine bir mana veremiyor. Çünkü Hoca Kur'an'da bir şeye yemin etmek, onun önemine vurgu yapmaktır, diye biliyor. Ondan dolayı dönüyor, bu yemin, tazim ve yüceltme yemini değildir; kınama ve aşağılama yeminidir, diyor. ***Sure, atlarla Müslümanlara saldıran güçleri kınıyor*** diye söylüyor. Fakat bu iddiasını hiçbir delile dayandıramıyor.

Çünkü Arap dilinde böyle bir yemin kalıbı yok. Galiba o da böyle bir delilin bulunmadığını, İslamiyet'in ilk yıllarında atlarla, vahye ve Müslümanlara saldırıların olmadığını hatırlamış ki; aynı sayfada: *Buradaki atlardan maksat vahiydir. Atların yaptıklarından maksat da vahyin aktiviteleridir* diyerek fikir değiştiriyor. *Wes-saffati, wez-zariyati, wel-mürselati* ayetlerini delil getiriyor. Hâlbuki bu surede anlatılan atları, vahiy diye yorumlamak, diğer sureleri de öyle anlamak için hiçbir dil delili veya tefsir görüşü yok. Bütün müfessirler *wes-saffati* gibi surelerin başlarındaki yeminleri, ya melekler veya meleklerin müekkel olduğu tabii varlıklar olarak anlamışlar. Ayrıca bu yeminleri vahiy diye yorumlarsak hem dil açısından hem mana açısından onlarca çelişki ve problem ortaya çıkar.

Sureyi Mekkî kabul edersek; bir anlam verilemediğinden Enes, Katade ve bir rivayette İbn Abbas gibi müfessirler bu sure Medenîdir demişler. Ali Ünal da bu görüşü seçiyor. (Çünkü Medine’de Müslüman süvariler cihada gidiyordu.) Hâlbuki tedavüldeki bütün Kur’anlarda surenin Mekkî olduğu yazılıdır. Ki surenin tefsirinde göreceğimiz gibi; doğru olan, surenin Mekkî olduğudur.

B) Surenin anlaşılmasında ikinci bir problem, atlara yapılan yeminin cevabında, *İnsanın çok nankör olduğu*, vurgusunun yapılmasıdır. Bu mana ile yemin ve yeminin cevabı arasında tam bir ilişki görülemiyor. Çünkü *nankör* manasında yorumlanan *kenûd* kelimesinin asıl manası *verimsiz* demektir. Haliyle bu doğru manaya göre hiç ilişki gözükmeyince, dolaylı da olsa nankörlük manasına gidilmiştir. Kinane kabilesinin dilinde *kenûd* nankör demektir, diyerek delil getirmek zorunda kalmışlardır.

C) Üçüncü bir problem de 7. ayetteki *şehit* kelimesinin belge, gösterge, delil manasına geldiği anlaşılmadığından *şahit* ve gözlemci manasında tefsir edilmesidir. Bazıları *innehu*’deki zamiri insana, bazıları da Allah’a raci’ etmişlerdir. Birinci görüşe göre, *İnsan bu nankörlüğünü görüyor* manası çıkıyor. İkinci tevcihe göre, *Allah, insanın bu nankörlüğüne şahittir*, Her ikisi de sureye ve sure dizaynına ekstra ve mucizevî bir mana katmıyor. Çünkü bedihi bir şeyi anlatmak ekstra bir ifade olmuyor. Çünkü ayetin manası, *insan bu verimsizliğini görerek yaşad*, şeklindedir.

D) Surenin tefsirinde ve meallerde bu şekilde birçok belirsizlik gösterildiğinden adeta hiçbir şey anlaşılmayacak şekilde surenin tümünün ana maksadı kaybolmuştur. Sure dünyevî durum ile mi ilgilidir; yoksa ahireti mi anlatıyor. Kazanmayı, mal elde etmeyi ve gelişmeyi mi övüyor; yoksa insanın maddi tutkularını mı yeriyor, belli değil. Çünkü hiçbir meal ve tefsir, dil ve nazm-ı maanideki (sözdizimindeki) mucizevî vahiy dilini nazara almamıştır.

Şimdi bu kısa tahlilden sonra surenin nazm-ı maanisine ve kelime seçimindeki mucizeliğine bir göz atabiliriz. Önce Kur’an’ın temel bakış açısını görelim: İşte diğer kısa surelerin tefsirinde gördüğümüz gibi; bu surede de Kur’an, dünya ve ahirete, geçmiş ve geleceğe, hayır ve şerre, özellikle imtihana yönelik olan insandaki diyalektik yapıya açıklama getiren ve bu doğal sistemdeki İlahî gaye ve amaçları gösteren son derece ilmî ve gerçekçi bir okuma yapıyor.¹

Bediüzzaman’ın ifadesi ile: *Kur’an kâinat ve hayat kitabının bir çevirisidir. Kâinatta ne varsa Kur’an’da da vardır.* Bakın bu anlayış ve çerçeve ile bu sureye baktığımız zaman, bu sure insanlık tarihinin son 30 bin yıllık sosyolojik ve antropolojik gelişme süreçlerini ve bunun yasalarını ve sebeplerini anlatıyor, diye iştiriyoruz ve bir kısmını da görüyoruz. Şöyle ki:

Cenab-ı Hakk, sonsuz soyut varlığını, sonsuz denecek kadar gaye ve hikmetler içinde somutlaştırmak, başka bir tabir ile yaratılış sürecini başlatmak üzere her şeyi çift ve zıddı ile yarattı. Bu zıt çiftleri çalıştırıp, birleştirip, yaratılış sürecini gayet manalı bir film ve gayet mümbit bir tarla ve son derece ürünler veren bir tesis şeklinde yürütüyor. Bu sürecin en verimli kesiti, insanlığın özellikle son 30 bin yıllık dönemidir.

Bütün bu mükemmel sisteme rağmen, insanlık uzun bir dönem verimsiz bir hayat geçirmiştir. Cenab-ı Hakk savaşlarla, yağmalarla, açlıkla ve benzeri binbir bahane ile onun evrimini ve gelişmesini hızlandırdığı halde o yine tembel tembel oturdu.

¹ Onun için tefsirlerde, sebab-i nüzuller asla asıl dayanak yapılmamalı, diye uyarılar var. İslam Tarihi de bunu böyle kabul etmiştir. Fakat evrenselliği ve soyut yasaları anlamayan insanlar, somut sebeplere ve rivayetlere yem oluyorlar.

Mesela 15. Miladi asırda Osmanlı bütün dünyaya egemen olduğu halde ne zihinsel ne ekonomik ne kültürel hiçbir diyaletik aktivite ve gelişme yoktu; adeta âdem babaları gibi rehavet ve bolluk cennetinde yaşıyorlardı. Demek böyle bir durum, Allah'ın o çatıştırıcı ve geliştirici Rububiyetinin faydaları açısından bir verimsizliktir. Bu durum, bu verimsizliğin dünya çapındaki bir belgesi ve göstergesidir. Yani bu dönem, insanlığın verimsizliğinin en birinci belgesidir. (Bu noktayı anlatan 7. ayet, 15 harftir.) Fakat bu tarihten sonra özellikle 17. asırda, insanlık mal ve servete olan şiddetli hırısından dolayı yeni dünyalar, yeni bölgeler keşfetti, sanayiler kurdu, dünya çapında saldırılar ve sömürgeleştirmeler oldu. İnsanlık çok önemli ve verimli bir kulvara girdi. (Bu noktayı gösteren 8. ayet 17 harftir.)

Ama asıl ve temiz verimlilik bu değildir, diye 9. ve 10. ayetler dikkatimizi başka iki gelişme kaynağına çeviriyor: *Neden insan, kabirdekilerin filizlenme ve tomurcuk verme zamanındaki gerçeği bilmiyor.* (9. ayet) Yani asıl gelişme ve asıl verimlilik insanlığın biyolojik kanunları (özellikle 9 aylık embriyolojik dönemleri) bilmesi, onları çalıştırması, onların bilgisi ile manevi ve sonsuz bir rızık kapısı bulmasıdır.

Ve yine insan, neden beyin ve kalplerdeki yazılım gerçeğini ve onları somutlaştırma ve kullanma kanununu bilmiyor? (10. ayet)

Demek bu dünyada birinci planda asıl ve temiz verimlilik insanın Biyoloji kanunlarını bilip onları kullanması, bedenini temizce beslemesidir. İkinci planda yazılım ve sanal teknolojiyi bilip kullanması ve bu sayede sosyal hayatı cennetten ve ahiretten bir menzil yapmasıdır.

11. Ayet: *İşte o zaman, onları bu şekilde geliştiren Rableri, insanlardaki bütün bu bilgi ve yetenekleri gerçekleştirmiş olacaktır.*

E) Bu surenin anlaşılmasının bir sebebi de *Alîm* ile *Habîr* isimlerinin arasındaki farkın anlaşılmasıdır. *İlim*, teorik ve potansiyel bilgi demektir. Hibre ise, denenmiş, uygulanmış, somutlaşmış bilgi demektir. Lokman suresinin tefsirinde, üç sene önce bu farkı açıklamıştım. Şimdi önce surenin icmalî kısa bir mealini verelim... (Ki siz de bu mucizevî bilgileri surenin dizaynı ve ifadesi içinde göresiniz.) Sonra surenin bir iki farklı özelliğine daha bakacağız:

Nefes nefese kalan o saldırgan atlara and olsun! [1] Öyle hızlı koşup da ayakları altından ateş çıkaran o atlara and olsun! [2] Sabahları yağmalayan o atlara and olsun! [3] Bunun ardından tozu dumana katan o atlara and olsun! [4] Bunun ardından ortalığı zapt edip işi düzenleyen o atlara (süvarilere) and olsun! [5] Ki insanoğlu Rablerinin bu geliştirici kamçılarına rağmen çok verimsizdir. [6] İnsan bu durumu ile verimsizliğinin en açık belgesidir. [7] Ve o mal sevgisi yolunda çok hırslıdır. [8] Acaba kabirdekilerin filizlenme zamanını² (mahiyetini) bilmiyor mu? [9] Ve kalplerdeki o manaların somutlaşmasının sırrını bilmiyor mu? [10] İnsanlar bunları bildiği zaman, onların Rabbi onlardaki bütün bilgi ve yetenekleri icraata dönecektir. [11]

Diyalektik süreci tetikleyen binbir sebep içinden atların seçilmesi şu hikmetler içindir:

a) Çok eskiden at kullanılmıyordu; çünkü henüz evcilleştirilmiş değildi. Bu çağda da kullanılmıyor. Yani atların asıl fonksiyonu insanlığın gelişme sürecinin tam orta döneminde olmuştur.

b) İlk muhataplar olan Sahabe döneminde atın yeri çok büyüktü.

² Zaman zarfı olan “iza”dan vakit ve zaman manasını anlarsak; iza, burada mefulü-fih değil de ya'lemu fiilinin mef'ulü-bihisi olur.

c) Atın evcilleştirilmesi ve insan ile yüzlerce yönden uyumlu olması, son derece geliştirici İlahî bir hediyedir.

Bu hikmetlerin yanında bazıları; *hızlarından dolayı nefesleri sıkışan, alttan ateş çıkaran, ortalığı sabaha çeviren, tozu dumana katan, herkesi etrafında toplayan*, mealindeki ifadelerden bu asırdaki gelişmenin ve savaş gerçeğinin önemli bir ayağı olan motorlu araçları anlamışlardır ki; işarî ve çağrışım metoduyla böyle bir mana anlaşılabilir.

Bu surenin sayısal boyutu

a) 100. sure olması, gelişmenin sonuna; 11 ayet olması ise diyalektik yapıya bir remizdir.

b) İkişi beraber, 111 eder. Kur'an'da birinci manaları ile insanlığın sosyal gelişmesini anlatan 111 ayetlik Yusuf ve İsra surelerine ince bir atıftır. Bu iki sure üzerine yazdığımız tefsirlere bakabilirsiniz.

c) Rububiyet, başta insan olmak üzere varlıkları ikili yapı ile geliştirmek demektir. Bu surede de iki adet *Rab* kelimesi geçiyor. Biri verimsizlik dönemini anlatıyor; diğeri verimlilik dönemini gösteriyor. Kelimenin sayısal değeri 202'dir.

d) Surenin ilk üç ayetinin her birisi 13 harftir. Toplam 39 eder. Bu sayılar ise İlahi ekstra irade ile gelen musibetlerin ve sonsuz ihtimallerden bir ihtimal olan ama her zaman tutan kaotik matematiğin sembolüdür. Evet, saldırı ve yağma kötüdür. Allah asla böyle şeyleri övmez. Fakat bu gibi kamçıları, insanın gelişmesi için bazen bilerek gönderiyor. Yani asıl olan savaş ve musibetin olmaması değildir. Asıl olan, nihai manada adaletin, hukuk ve dengenin gerçekleşmesidir.

e) 4. ve 5. ayetlerin her birisi 11 harftir. 4. ayet kaosu, 5. ayet düzeni (kozmosu) anlatır.

f) Biyolojik kanunların bilinmesinden söz eden 9. ayetin sayısal değeri 2094'tür. (Soru ve nefiy edatı sayılmazsa.) İnşallah bu tarihte insan biyolojik dil sayesinde dinini de dünyasını da bilecektir.

g) 11. ayet tenvin, şeddeler, ayet numarası ve harf sayıları ile beraber 2096 ediyor. Pratize etme ve icraat için bütün araçların kullanılacağına bir imadır. Bu son ayetin açık harfleri ise, 19 adettir. Bu da başlı başına yazılım ve kader kültürünün bir zirve şifresidir.

h) Surenin bütün harfleri ise 150 adettir. Miladi 15. ve Hicri 15. asrın sonlarının bu gelişmede önemli iki dönemeç olacağını müjdeliyor. Haliyle maddi yönden... Evet, insanlık maddi yönden verimli olunca, manevi yönden bazen kaybeder. 19. ve 20. asırda olduğu gibi.

Büyük müfessirlerin çoğunun açıkladığı gibi; surenin son üç ayeti, ahiretteki durumu ve dirilişi anlatıyor, diyebiliriz. O zaman surenin ayetlerinin ve nazmının manası şöyle olur:

Cenab-ı Hakk, zıtları çatıştırarak dünyayı bir meydan-ı imtihan ve gelişme alanı yapmıştır. Bununla beraber uzun bir dönem, önemli bir gelişme olmadı. Ta son üç asra, özellikle 19. ve 20. asra gelince, adeta dünyanın yepyeni bir âleme dönüşmesi gibi bir gelişme oldu.

Demek sizi gelişmek için imtihana tabi tutan ve o verimsiz çağlardan böyle harika bir aı ortaya çıkaran, yani varlık ve hayat sürecini gelişme kanununa tabi tutan bir ilim ve kudret, bugünkü dünyadan da ahiret lemini inkişaf ettirecektir. O zaman, kabirlerdekiilerin nasıl canlanacağını, bütün soyut düşünce ve niyetlerin somutlaştığını göreceksiniz. Rabbiniz olan Allah, fıtratınızdaki bütün yazılım ve yetenekleri o gün inkişaf ettirecektir. Onları maddi somut hale getirecektir. Ahiret dünya hayatının bir inkişafıdır (9. Söz) bilgisi gerçekleşecektir.

Buna göre **iza** edatını mefulü-bih olarak kabul ederiz. 9. ayete de *İnsan llerin dirildiğini neden bilmiyor*, şeklinde değil de *İnsan llerin nasıl dirileceğini görmeyecek mi*, tarzında meal vermek gerekir.

Burada açıklama ve tefsire son vermekle kapıyı kapatmıyorum. Çünkü Kur'an, sonsuz İlahi ilmin ifadesidir. İnsanın sonlu zihni ise sonsuzu kuşatamaz. Sadece ondan midesi kadar istifade eder. Demek İslam lemi, Kur'an'a tam muhatap olsa; yanlışlıkla dine mal edilen şüpheli, hurafeli bilgilerden sıyrılabilse, güvenilir temel bilgileri kendilerine anayasa yapsa insanlık son derece verimli bir aa girer. Yoksa gelişmesi için daha çok kamçılar yemesi gerekecektir.

Cenab-ı Hakk hepimize bütünlük, bilimsellik, soyut ve sonsuz bir anlayış nasip etsin. Bizi sorun üreten bir toplum olmaktan, sorun çözen bir mmet seviyesine çıkarsın. min!

Bahaeddin Saėlam